

Obstacole în învățare întâlnite la preșcolari

Copilăria timpurie reprezintă cea mai importantă perioadă din viața unui individ, întrucât este marcată de momente cruciale pentru succesul său de mai târziu, la școală și în viață. Intervenția adultului în această perioadă este fundamentală și ea începe în mediul familial și se continuă mai târziu în grădiniță, școală și pe tot parcursul vieții.

Calitatea educației depinde de toți cei care interacționează cu copiii zi de zi, astfel, educația devine o necesitate în contextul social actual, deoarece perioada cuprinsă între naștere și 6 ani este cea în care copiii cunosc o dezvoltare rapidă. Dacă procesul de educație este neglijent, mai târziu, compensarea acestor pierderi este dificilă.

Depistarea și remedierea unor dificultăți în învățare, a unor obstacole ce pot apărea la nivelul educației timpurii, deci înainte de integrarea copilului în învățământul primar va conduce la beneficii precum performanțe școlare superioare, diminuarea eșecului școlar sau chiar a abandonului.

Noțiunea de **obstacol** în învățare a reprezentat o adevărată provocare pentru mine atunci când am ales să o abordez împreună cu preșcolarii grupei mijlocii în lucrarea de cercetare pentru obținerea gradului didactic I, lucrare ce s-a intitulat „**Strategii de identificare și depășire a obstacolelor întâlnite la preșcolari în învățarea noțiunilor matematice**”. **O provocare deoarece, deși crezând că sunt familiară cu acest termen, el s-a dovedit a fi mult mai complex decât părea și în legătură foarte importantă cu eroarea, diferită, de altfel, de termenul de greșală.**

Noțiunea de obstacol este strâns legată de cea a erorii. Erorile sunt simptomele obstacolelor cu care se confruntă gândirea preșcolarilor. Eroarea și greșala sunt sinonime până la un punct: rezultatul obținut în urma unei activități didactice (de învățare) nu este egal cu rezultatul așteptat. Dacă un copil cunoaște calea spre un rezultat, iar rezultatul nu este cel așteptat, acesta a comis o greșală. Dacă, în schimb, copilul nu cunoaște drumul spre rezultatul corect iar rezultatul nu este cel așteptat este vorba de o eroare. Așadar, greșelile sunt întâmplătoare, superficiale, determinate de neatenție, oboseală, emoții și trebuie evitate. În schimb, erorile sunt importante pentru actul didactic deoarece sunt mai profunde, au caracter aleatoriu sau sistematic, fiind dovada unui anumit mod de a gândi, de a raționa, deci, a angajării preșcolarului într-o activitate de învățare.

Descoperind aceste lucruri, a devenit foarte important pentru mine să aflu și să mă documentez asupra tipologiei acestor obstacole. Am descoperit că acestea sunt de trei feluri:

- **Obstacole psihologice** (se referă la bagajul genetic al copilului/caracteristicile cognitive ale acestuia)
- **Obstacole didactice** (acestea reprezintă strategiile didactice pe care le alege cadrul didactic în actul de învățare)
- **Obstacole epistemologice** (sunt reprezentările inițiale cu care copilul intră într-o situație de învățare și pe care și le-a format înainte de o situație nouă de învățare.)

Lucrând cu copiii de 16 ani în alternativa educațională Step by Step ce are ca principiu major învățarea centrată pe copil într-un mediu educațional stimulativ pe centre de activitate, am știut imediat că strategiile pe care le voi utiliza în lucrarea de cercetare se vor plia perfect pentru îndeplinirea obiectivelor vizate (identificarea și, mai ales, depășirea obstacolelor în învățare observate la preșcolari). Dar, încă de la început, mi-am pus întrebarea: *Toți copiii învață la fel? Au aceleași nevoi și interese în raport cu propriul sistem de învățare? Oare materialele plasate în centrul de activitate sunt sau nu interesante pentru copii? Activitățile planificate și strategiile alese vin sau nu în întâmpinarea necesităților copiilor?*

Adaptarea individuală solicită o observație atentă, permanentă a copiilor astfel încât educatoarea trebuie să știe încă de la începutul procesului educational care le sunt abilitățile, nevoile, interesele, caracteristicile temperamentale și de învățare. O metodă pe care orice

educatoare o poate aplica cu ușurință la clasă este **observarea** copiilor în mediile lor naturale și **înregistrarea datelor** culese. Stabilind o **Listă cu comportamente de observat**, potențiale obstacole în învățare, am putut evalua gradul de concentrare al atenției preșcolariilor, de participare și implicare într-o activitate matematică și, nu în ultimul rând, stabilitatea într-un centru de activitate. Această listă de verificare mi-a putut oferi înregistrări ale opțiunilor copiilor pentru diferite centre de activitate precum și materialele cu care aceștia operează frecvent. Pasul următor a fost să depășesc obstacolele observate, iar pentru atingerea acestui obiectiv am apelat la doua dintre cele mai importante strategii utilizate într-o grupă de copii Step by Step, și anume:

• **Învățarea prin cooperare**

• **Tehnici de adaptare individuală**

La început am ales o singură strategie. Când am început să includ învățarea prin cooperare în activitățile matematice am folosit strategia cea mai familiară și simplă, corespunzătoare nivelului de vârstă **Amestecă – Îngheață - Formează perechi**, apoi le-am diversificat.

Învățând prin cooperare noțiuni matematice, copiii au fost stimulați să își concentreze mult mai mult atenția pentru a comunica în grup, ceea ce a dus la progrese privind recunoașterea și denumirea unor cifre, copiii au învățat unii de la ceilalți conținuturi matematice, capacitatea de reținere a informațiilor și conținuturilor matematice a crescut, iar interesul pentru activitatea matematică s-a îmbunătățit, iar preșcolarii cu rezultate slabe au beneficiat de pe urma participării în grupuri eterogene compuse din preșcolari cu rezultate diferite.

În ceea ce privește a doua strategie utilizată, foarte importantă a fost organizarea mediului educațional. Mediul educațional, bine construit, a ajutat la desfășurarea unor activități complexe, la manifestarea independenței copiilor, socializării, la rezolvarea de probleme și sarcini lucrând în grupuri mici, cooperând permanent. Una dintre **tehnicile de adaptare individuală** folosită pentru a adapta activitățile matematice la nevoile identificate prin observare a fost **Încurajarea intereselor**. Acest proces a avut două etape:

- Depistarea unei alegeri individuale a centrului de activitate de către copil
- Planificarea unei activități matematice în centrul de activitate preferat.

Planificarea unor activități matematice în celelalte centre de activitate din clasă s-a dovedit a fi o strategie bine aleasă pentru o mare parte din preșcolari, această strategie a reușit să pună în valoare interesele copiilor, punctele lor forte cu nevoile acestora în ceea ce privește însușirea sau exersarea unor noțiuni matematice.

Cântărind acești factori, m-am asigurat că fiecare copil va face o alegere potrivită pentru propria învățare, că nu se izolează din cauza temerii că va fi respins de ceilalți dacă nu stăpânește o anumită noțiune cu conținut matematic. Acest lucru a fost dificil pe alocuri pentru că unii copii au refuzat inițial implicarea, dar fără a forța copii și fără a crea situații stânjenitoare, ci doar prin identificarea unor căi de rezolvare s-a ajuns la situații de cooperare și relații pozitive între copii.

În final aș dori să subliniez importanța următorilor factori în ordinea dată:

- **Copilul**, reper primordial al întregului proces didactic
- **Erorile**, instrumente didactice de reglare a procesului de predare-învățare-evaluare
- **Obstacolul în învățare**, un indicator al calității strategiilor didactice ce urmează a fi implementate în procesul didactic cu preșcolarii
- **Strategiile de învățare**, modalități optime de combinare a metodelor și mijloacelor didactice în vederea adaptării la caracteristicile grupului de copii (vârstă, sex, nivel de

dezvoltare, interese și nevoi, stil de învățare, puncte tari sau slabe) în scopul atingerii obiectivelor stabilite

- **Obiective educaționale** prin care se intenționează provocarea unei schimbări în comportamentul copilului să fie stabilite în funcție potențialul de învățare al copiilor
- **Sarcinile de lucru** să fie clare, concrete, adecvate nivelului lor de dezvoltare
- **Ascultare activă și interacțiune pozitivă** cu ceilalți parteneri de joc.

Fiecare copil reprezintă o provocare pentru educatoare de a găsi soluții, de a răspunde nevoilor de cunoaștere, acțiune și afirmare a identității. Strategiile didactice centrate pe copil au ca punct central facilitarea învățării, a-l ajuta pe copil să înregistreze progrese și, de aceea, au ca punct de plecare nevoile și interesele de învățare, stilul de învățare.

Iar,

“Noi, cei care lucrăm cu copii, trebuie să-i tratăm din perspectiva dezvoltării, percepându-i ca fiind unici, demni de respect și înțelegere, doar astfel vom putea crea pentru ei experiențe de învățare. Realizând o educație care răspunde necesităților copilului, stilului predominant de învățare, care se concentrează pe proces, nu pe produs, cadrul didactic va fi: arhitect, observator, regizor, mediator” (după Carter, Margie, Cartes, Deb, *Training Teachers*)

Prof. Învățămint preșcolar TRUȚESCU GABRIELA

Grădinița cu PP nr.3 Tulcea